

Journal of Archaeology & Art
**Arkeoloji
ve Sanat**

152: Mayıs–Ağustos 2016

TRAKYA KAZILARI
ÖZEL SAYISI

ISSN 1300–4514

Journal of Archaeology & Art

Arkeoloji ve Sanat

152: Mayıs-Ağustos 2016

Arkeoloji Sanat Yay. Tur. San. Tic. Ltd. Şti. adına
Sahibi ve yayın yönetmeni M. Nezh Başgelen
Sorumlu yazışmaları müdürü Orhun Gökçay
İdari yönetim Sema Başgelen
Editör yardımcısı Özgür Yılmaz
Uygulama Serdar Kiran

Arkeoloji ve Sanat Dergisi, TÜBİTAK ULAKBİM tarafından taranan hakemli dergidir. Yayımlanan yazılardaki her türlü görüş ve düşüncelerin, bilimsel değerlendirmeler ve eleştirilerin yasal sorumluluğu yazarlarına aittir. Arkeoloji ve Sanat Dergisi/Yayınları bunlardan herhangi bir sorumluluk kabul etmez. Yazı ve her türlü görsel malzemenin her türlü yayın hakkı saklıdır. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ve benzeri araçlarla ya da diğer kaydedici cihazlarla kopyalanamaz, aktarılamaz ve çoğaltılamaz.

Yönetim yeri ve yazışma adresi

Hayriye Cad. Cezayir Sok. Mateo Mratoviç Apt.
No: 5/2 Beyoğlu-İstanbul
Tel.: (0 212) 293 03 78 (pbx)
Faks: (0 212) 245 68 77

İstanbul satış mağazası

ArkeoPera Kitabevi
Yeniçarşı Cad. No: 66/A 34433
Galatasaray-Beyoğlu-İstanbul
Tel.: (0 212) 249 92 26

İzmir satış mağazası

ArkeoEge Kitabevi
Kıbrıs Şehitleri Cad. 1479 Sok. No: 10/A
Alsancak-Konak-İzmir
Tel.: (0 232) 422 36 38

Makale yazım ve yayımlama ilkeleri web sayfamızda yer almaktadır.
www.arkeolojisanat.com
info@arkeolojisanat.com
dergi@arkeolojisanat.com

Yayın türü Yerel süreli yayın

ISSN 1300-4514

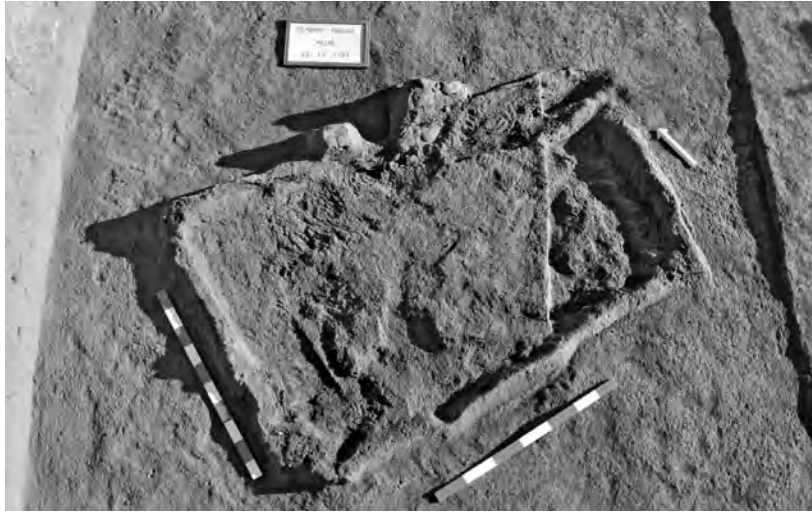
Baskı Acar Basım Cilt Sanayi Tic. A.Ş.
Beysan Sanayi Sitesi Birlik Caddesi No: 26
Acar Binası Haramidere/Beylikdüzü/İstanbul

"Ancak, memleketimizin hemen her tarafında emsalsiz defineler hâlinde yatmakta olan kadim medeniyet eserlerinin ilerde tarafımızdan meydana çıkarılarak ilmi bir surette muhafaza ve tasnifleri ve geçen devirlerin sürekli ihmali yüzünden pek harap bir hâle gelmiş olan abidelerin muhafazaları için müze müdürlüklerine ve hafriyat işlerinde kullanılmak üzere arkeoloji müttehassıslarına kat'î lüzum vardır."

Gazi Mustafa Kemal

İÇİNDEKİLER

- VII Mehmet Özdoğan**
İstanbul Üniversitesi Trakya Tarihöncesi Araştırmaları Projesinin
36. Yılında Genel Bir Durum Değerlendirmesi
- 1 Eylem Özdoğan**
23. Yılında Kırklareli Projesi: Aşağı Pınar ve Kanlıgeçit Yerleşimleri
- 31 Zeynep Eres**
Kırklareli Aşağı Pınar ve Kanlıgeçit Kazılarının 20. Yılında Koruma ve
Alan Yönetimi Çalışmaları
- 57 Göksel Sazcı**
Trakya - Anadolu Sınırında Bir Tunç Çağı Yerleşmesi:
Maydos Kilisetepe Höyüğü
- 71 Murat Akman**
Türkiye Trakyası Megalitik Anıtları
- 75 Neşe Atik**
Tekirdağ'da Traklar ve Antik Heraion Teikhos Kenti
- 87 Oya Yağız**
Kazı Sikkeleri Işığında Kent Kimliği Araştırması:
Antik Thrakia'dan İki Örnek, Ainos ve Heraion Teikhos
- 97 Sait Başaran**
Enez - Ainos
- 133 Zeynep Koçel Erdem**
Tekirdağ Kutsal Ganos Dağı ve Çanakkale Gelibolu Yarımadası
(Trakya Khersonesos'u) Yüzey Araştırmalarında Yeni Bulgular
- 147 Elif Çokaman – Şahan Kırçın**
Edirne Lalapaşa Demirköy Tümülüsü Kazısı

- 153** **Hasan Karakaya – Şahan Kırçın – Yalçın Batur**
Edirne Merkez Hıdırlık Tabya Mevkii Roma Dönemi Lahit Mezarlar
- 159** **Nejat Önder Öztürk**
Herakleia Bazilikası
- 165** **Jesko Fildhuth – Bilge Ar**
Preliminary Report of the First Survey-Campaign at Skopelos
(Polos-Kalesi/Yoğuntaş)
- 173** **Nurcan Yazıcı Metin**
Trakya'da Bir Osmanlı Sanayi Tesisi: Kırklareli Demirköy'deki
Fatih Dökümhanesi Kazıları

- 189** **Emre Göldoğan**
İstYA Projesi Kapsamında Çatalca Sınırları İçindeki
Arkeolojik Yüzey Araştırmaları ve Sonuçları
- 201** **Zeynep Eres**
Kırklareli'nin Mimarlık Kültürü Üzerine Araştırmalar
- Haber - Yorum - Yeni Görüş - Gözlem**
- 217** **Şengül G. Aydıngün**
Yarımburgaz Mağarası'nda Son Durum
- 231** **Mehmet Ali Polat**
Cambaztepe Tümülüsü (Kurgan) Kazısı Ön Değerlendirmesi
- 237** **Zeynep Koçel Erdem – Reyhan Şahin**
Türkiye Trakyası'nda Yunan ve Roma Dönemi Seramikleriyle İlgili
Araştırmalar
- 241** **Ergün Laflı – Gülseren Kan Şahin**
Herakleia Perinthos'tan Üçlü Nymph Kabartması

ARKEOLOJİ VE SANAT DERGİSİ

Onur Kurulu / Honorary Board

Dr. h.c. T. Oğuz Alpözen, Dr. Anton Bammer, Prof. Dr. George Bass,
Dr. h.c. Muazzez İlmiye Çığ, Prof. Dr. Refik Duru, Prof. Dr. Semavi Eyice,
Prof. Dr. Robert Fleischer, Prof. Dr. Harald Hauptmann, Dr. Friedrich Hild,
Prof. Dr. Ulla Johansen, Hayrettin Karaca, Prof. Dr. Ruşen Keleş, Dr. h.c. İnan Kıracı,
Suna Kıracı, Prof. Dr. Doğan Kuban, Prof. Dr. Mehmet Özaktürk, Prof. Dr. Mehmet Özsait,
Prof. Dr. Wolfgang Radt, Prof. Dr. Metin Sözen, Prof. Dr. M. Çetin Şahin,
Prof. Dr. Candan Şentuna, Prof. Dr. M. Taner Tarhan, Süha Umar, Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Güngör Varinlioğlu, Prof. Dr. Nuray Yıldız

Genel Danışma Kurulu / General Advisory Board

Özgen Acar, Doç. Dr. Doğan Başak, Cengiz Bektaş, Prof. Dr. Ahmet Vedat Çelgin,
Prof. Dr. Münir Ekonomi, Dr. Sinan Genim, Prof. Dr. H. Hüsrev Hatemi, Prof. Dr. Fahri Işık,
Prof. Dr. Cengiz Işık, Prof. Dr. Aykut Kazancıgil, Havva Koç, Prof. Önder Küçükerman,
Zülfü Livaneli, Prof. Dr. Roin Metreveli, Prof. Dr. İlber Ortaylı, Prof. Dr. Mehmet Özdoğan,
Dr. Irina F. Popova, Prof. Dr. Veli Sevin, Necdet Sakaoğlu, Prof. Dr. Haluk Şahin,
Prof. Dr. A. M. Celâl Şengör, Hıfzı Topuz, Prof. Dr. Henry T. Wright

Uzmanlık Alanlarına Göre Danışma ve Hakem Kurulları / Editorial Advisory Boards

ANTİKÇAĞ VE ORTAÇAĞ FELSEFESİ

Prof. Dr. O. Faruk Akyol, Prof. Dr. Betül Çotuksöken, Doç. Dr. Erdal Yıldız,
Yrd. Doç. Dr. Bülent Berkol

ARKEOLOJİ, ANTROPOLOJİ

Prof. Dr. Berna Alpagut, Prof. Dr. Tomris Bakır, Prof. Dr. Nejat Bilgen,
Prof. Dr. Nevzat Çevik, Prof. Dr. Altan Çilingiroğlu, Prof. Dr. İnci Delemen,
Prof. Dr. Adnan Diler, Prof. Dr. Şevket Dönmez, Prof. Dr. Turan Efe, Prof. Dr. Kutalmış Görkay,
Prof. Dr. Sevil Gülçur, Prof. Dr. Werner Jobst, Prof. Dr. David Kennedy,
Prof. Dr. Guntram Koch, Prof. Dr. Zeynep Koçel Erdem, Prof. Dr. Recep Meriç,
Prof. Dr. Tuba Ökse, Prof. Dr. Mehmet Özdoğan, Prof. Dr. Ramazan Özgan,
Prof. Dr. Ömer Özyiğit, Prof. Dr. Antonio Sagona, Prof. Dr. Gil. J. Stein,
Prof. Dr. Nuran Şahin, Prof. Dr. Harun Taşkiran, Prof. Dr. Burhan Varkıvanç,
Prof. Dr. Abdullah Yaylalı, Prof. Dr. Aslıhan Yener, Prof. Dr. Levent Zoroğlu,
Doç. Dr. Şengül Aydingün, Doç. Dr. Aslı Erim Özdoğan, Doç. Dr. Necmi Karul,
Doç. Dr. Ahmet Yaraş, Yrd. Doç. Dr. Mustafa Büyükkolancı, Yrd. Doç. Dr. Serdar Girginer,
Ok. Dr. Savaş Harmankaya, Dr. Jesus Gil Fuensanta

ARKEOMETRİ, JEOARKEOLOJİ, ARKEOLOJİK PROSPEKSİYON VE JEOFİZİK

Prof. Dr. Mahmut G. Drahor, Prof. Dr. İlhan Kayan, Prof. Dr. Peter Kuniholm,
Prof. Dr. İltar Uzel

BİZANTİNOLOJİ

Prof. Dr. Engin Akyürek, Prof. Dr. Ebru Altan, Prof. Dr. Sema Doğan, Prof. Dr. Neslihan
Asutay Effenberger, Prof. Dr. Arne Effenberger, Prof. Dr. Birsal Küçükspahioğlu,
Prof. Dr. Robert Ousterhout, Prof. Dr. Esin Ozansoy, Prof. Dr. Alessandra Ricci,
Doç. Dr. Özgü Çömezoğlu, Yrd. Doç. Dr. Ü. Melda Ermiş, Yrd. Doç. Dr. Ayça Tiryaki

EPIGRAFI, PALEOGRAFI

Prof. Dr. Mustafa Adak, Prof. Dr. Bülent İplikçioğlu, Prof. Dr. Mehmet Kanar,
Prof. Dr. Hasan Malay, Prof. Dr. Nalan Eda Akyürek Şahin, Prof. Dr. Ahmet Atilla Şendil,
Doç. Dr. Fatih Onur, Yrd. Doç. Dr. Burak Takmer

ESKİ ANADOLU DİLLERİ

Prof. Dr. Mirjo Salvini, Prof. Dr. Aygül Süel, Prof. Dr. Recai Tekoğlu

ESKİÇAĞ TARİHİ

Prof. Dr. Murat Arslan, Prof. Dr. Oktay Belli, Prof. Dr. Ömer Çapar, Prof. Dr. Efrumiye
Ertekin, Prof. Dr. Turhan Kaçar, Prof. Dr. M. Ali Kaya, Prof. Dr. Kemalettin Köroğlu,
Doç. Dr. Ayşegül Akalın, Doç. Dr. Ferit Baz, Doç. Dr. Erkan Konyar, Doç. Dr. Hamdi Şahin,
Yrd. Dr. Hüseyin Sami Öztürk

ETNOARKEOLOJİ

Prof. Dr. Rüstem Aslan, Stephan Blum

KLASİK FİLOLOJİ

Prof. Dr. Tansu Açıık, Prof. Dr. Güler Çelgin, Prof. Dr. Bedia Demiriş,
Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken, Prof. Dr. F. Gül Özaktürk, Prof. Dr. Ümit Fafo Telatar,
Doç. Dr. Çiğdem Menzilcioğlu, Yrd. Doç. Dr. Murat Aydaş,
Yrd. Doç. Dr. Filiz Dingil Cluzeau, Yrd. Doç. Dr. Emre Erten, Yrd. Doç. Dr. Erman Gören,
Yrd. Doç. Dr. Ekin Öyken, Dr. Sema Polat Öğüt

MİMARLIK TARİHİ, ŞEHİRCİLİK

Prof. Dr. Günkut Akın, Prof. Dr. Sevgi Aktüre, Prof. Dr. Afife Batur, Prof. Ataman Demir,
Prof. Dr. Cevat Erder, Prof. Dr. Aykut Karaman, Prof. Dr. Dr. h.c. Machiel Kiel,
Prof. Dr. Zeynep Kuban, Prof. Dr. Turgut Saner, Prof. Dr. Yıldız Sey, Prof. Dr. Uğur Tanyeli,
Prof. Dr. İlhan Tekeli, Prof. Dr. Numan Tuna, Doç. Dr. Zeynep Eres, Doç. Dr. Deniz Mazlum,
Yrd. Doç. Dr. Oğuz Özer

MÜZECİLİK, FOLKLOR VE ETNOGRAFYA

Prof. Dr. Billur Tekkök, Yrd. Doç. Dr. Rifat Ergeç, Prof. Dr. Remzi Yağcı, Dr. Filiz Çağman,
Dr. İsmail Karamut, Dr. Mehmet Taşlıalan, Yrd. Doç. Barış Gür, Selahattin E. Aksu,
Mehmet Akif Işık, Zeynep Kızıltan, Yıldız Meriçboyu, Sabahattin Türkoğlu, Metin Türktüzün,
Hasan Tahsin Uçankuş, Azize Yener, Kenan Yurttagül, Erdem Yücel

NÜMİZMATİK

Prof. Dr. Ş. Nezihi Aykut, Prof. Dr. Nezahat Baydur, Prof. Dr. Zeynep Çizmeli Öğün,
Prof. Dr. Kenneth W. Harl, Prof. Dr. Oğuz Tekin, Doç. Dr. Koray Konuk, Cem Mahruki

RESTORASYON, KONSERVASYON

Prof. Dr. Zeynep Ahunbay, Prof. Dr. Sait Başaran, Prof. Dr. Ufuk Kocabaş,
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Akıllı

SANAT TARİHİ

Prof. Dr. Tayfun Akkaya, Prof. Dr. Ara Altun, Prof. Dr. Ayşe Aydın, Prof. Dr. Tanju Cantay,
Prof. Dr. Yaşar Çoruhlu, Prof. Dr. Haşim Karpuz, Prof. Dr. Selçuk Mülayim,
Prof. Dr. Gönül Öney, Prof. Dr. Yıldız Ötüken, Prof. Dr. Sacit Pekak, Prof. Dr. Baha Tanman,
Prof. Dr. Filiz Yenişehirlioğlu, Prof. Dr. Tarcan Yılmaz, Doç. Dr. Şule Pfeiffer Taş

SUALTI ARKEOLOJİSİ

Prof. Dr. Cemal Pulak, Serdar Akerdem, Hakan Öniz

TARİHİ COĞRAFYA

Prof. Dr. Ahmet Vedat Çelgin, Prof. Dr. Hansgerd Hellenkemper, Prof. Dr. Bilge Umar,
Prof. Dr. Filiz Yenişehirlioğlu, Yrd. Doç. Dr. Bora Avcı, Yrd. Doç. Dr. Levent T. Erel,
Yrd. Doç. Dr. T. Ahmet Ertek

İstYA Projesi Kapsamında Çatalca Sınırları İçindeki Arkeolojik Yüzey Araştırmaları ve Sonuçları

Emre Güldoğan

Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Tarihöncesi
Arkeolojisi Anabilim Dalı, 34134 İstanbul.

SCOPE OF PROJECT IN İstYA IN ÇATALCA AND THE ARCHAEOLOGICAL SURVEYS AND A RESULTS

Abstract

İstYA Project, was initiated in 2013 by the T.C. Ministry of Culture and Tourism permission. 6 districts on the European side, the realization of planned projects in 9 districts on the Asian side of the 2014 and 2015 surveys were conducted in Catalca districts. This research as well as field work during the oral history and geographic information systems work is done together. Catalca district, an area of study is the largest district of Istanbul are scheduled to have two stages. Catalca 39 villages situated above mentioned field work in the county, oral history and geographic information systems studies have been performed.

Keywords: İstanbul, Prehistory, Çatalca, Survey, Oral History, GIS (Geographical Information Systems).

Öz

İstYA Projesi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın izniyle 2013 yılında başlatılmıştır. İstanbul'un Avrupa yakasında 6, Asya yakasında 9 ilçede gerçekleştirilmesi planlanan projenin 2014 ve 2015 yılı araştırmaları Çatalca İlçesi'nde yürütülmüştür. Bu araştırmalar sırasında arazi çalışmalarının yanı sıra sözlü tarih ve coğrafi bilgi sistemleri çalışmaları bir arada yapılmıştır. Çatalca İlçesi, İstanbul'un en büyük yüzölçümüne sahip ilçesi olduğundan çalışmalar iki etap olarak planlanmış ve Çatalca İlçesi'nde yer alan 39 köyde yukarıda sözü edilen arazi, sözlü tarih ve coğrafi bilgi sistemleri çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: İstanbul, Tarihöncesi, Çatalca, Yüzey Araştırması, Sözlü Tarih, CBS (Coğrafi Bilgi Sistemleri).

2013 yılında T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı izniyle başlatılan İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi çerçevesinde, İstanbul'un Avrupa yakasındaki Silivri, Çatalca, Büyükçekmece, Beylikdüzü, Gaziosmanpaşa, Sarıyer ile Anadolu yakasında yer alan Kartal, Pendik, Maltepe, Tuzla, Sancaktepe, Sultanbeyli, Çekmeköy, Şile, Beykoz ilçelerini kapsayan bir araştırma projesi başlatılmıştır. Proje, Arazi Çalışmaları, Coğrafi Bilgi Sistemleri ve Sözlü Tarih çalışmaları adı altında üç uygulama alanında araştırmalarını gerçekleştirmektedir. İlk araştırma yılında Silivri İlçesi'nde gerçekleştirilen çalışmaların ardından ikinci araştırma yapılması planlanan alan İstanbul'un yüzölçümü olarak en büyük ilçesi olan Çatalca İlçesi¹ olmuştur (Res. 1). Bu nedenle iki etap olarak araştırılması düşünülen Çatalca İlçesi'nde 2014 ve 2015 yıllarında söz konusu araştırmalar yapılmıştır.

Bu makalede İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi çerçevesinde Çatalca İlçesi sınırları içinde 2014 ve 2015 yılları arasında yapılan çalışmalar paylaşılacaktır. Yukarıda da sözü

edilen üç uygulama alanında elde ettiğimiz bilgilerin değerlendirileceği bu çalışma sonunda arkeolojik olarak elde edilen bilgiler yanında sözlü tarih ve etnoarkeolojik araştırmalar ile coğrafi bilgi sistemleri çalışmaları sonuçlarından bahsedilecektir.

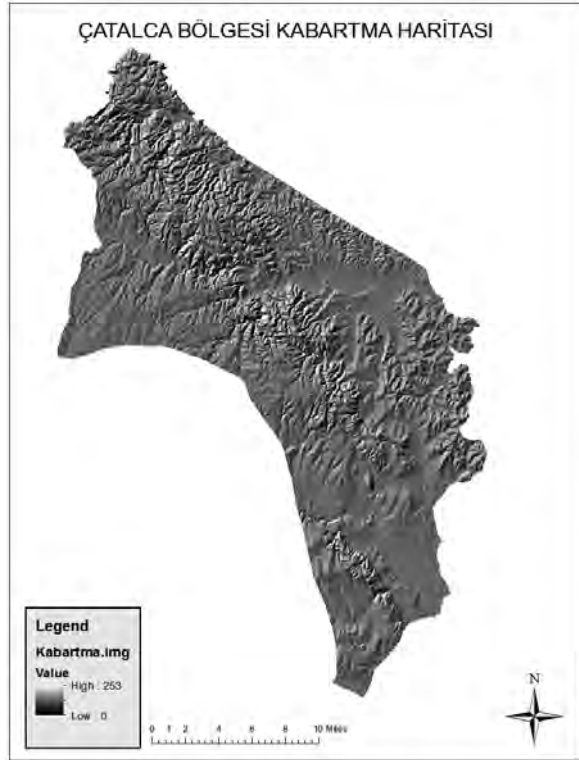
Çatalca İlçesi Araştırma Tarihi

Çatalca İlçesi geçmişte de bilimsel araştırmaların yapıldığı bir bölge olup, bu bölgede ağırlıklı olarak tarihöncesi dönemlerle ilgili sınırlı bilgiler elde edilmesine karşın, özellikle mimari olarak günümüze kadar ulaşan Bizans Dönemi su kemerleri, kale kalıntıları gibi alanlar bölgede yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. Çatalca İlçesi'nde 1950'li yıllardan itibaren birtakım bilimsel çalışmalar yapılmasına karşın bu çalışmalar sonrasında bölgede uzun süre arkeolojik-tarihsel çalışma açısından kayda değer bir çalışma gerçekleştirilmemiştir (Dirimtekin 1957). 1990'lı yıllara gelindiğinde Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri (TAY) Projesi kapsamında arkeolojik-tarihsel araştırmalar yapılmış ve özellikle Bizans Dönemi'ne ait çok sayıda alanın TAY veri tabanına kaydı gerçekleştirilmiştir². Yine 1990'lı yılların ortasından itibaren İstanbul Arkeoloji Müzeleri başta olmak üzere, James Crow tarafından da Çatalca'da bulunan nekropol, su kemerleri ve kalelerle ilgili ayrıntılı çalışmalar gerçekleştirilmiştir (Pasinli vd. 1994; Pasinli vd. 1995; Pasinli vd. 1996; Pasinli vd. 1997; Crow vd. 2008). Bölgede 2007 yılında başlatılan İTA (İstanbul Tarihöncesi Araştırmaları) Projesi'nin 2011 yılı çalışmaları sırasında ise Çatalca ve çevresinde yapılan çalışmalarda yeni arkeolojik alanlar envantere kaydedilmiştir (Aydingün vd. 2015). Çatalca Belediyesi tarafından basımına destek verilen ve Dr. Mehmed Ali Kayacan'ın yazdığı "Çatalca Vilayeti" isimli kitapta da Çatalca İlçesi'yle ilgili genel bilgilerden bahsedilmektedir³. Çatalca Belediyesi tarafından İstanbul Büyükşehir Belediyesi KUDEB'le ortak olarak hazırlanan yayında ise Çatalca İlçesi sınırlarında kalan ve mimari olarak tarihi nitelik gösteren yapılar katalog halinde arşivlenmiştir⁴.

İstYA Projesi Çatalca Çalışmaları 2014-2015

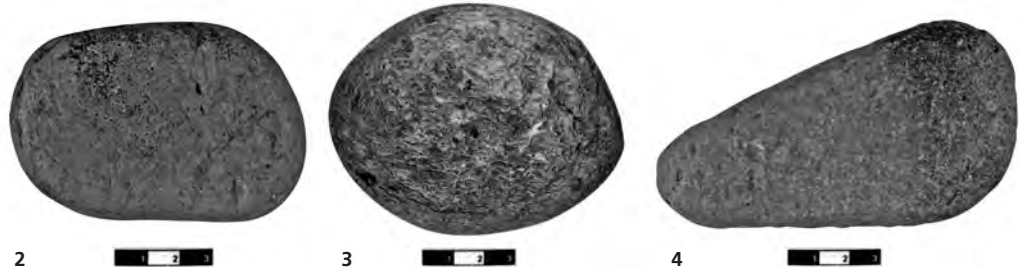
Çatalca İlçesi sınırları içinde 39 köy/mahalle bulunmaktadır⁵. Bu bağlamda araştırmamızın ilk yılı olan 2014 yılında Çatalca İlçesi'ndeki 19 mahallede çalışmalar gerçekleştirilmiştir. 2015 yılında ise kalan 20 mahallede araştırmalar tamamlanarak proje tamamlanmıştır.

Araştırmalarımıza ilk olarak Çatalca ilçe merkezinin 15 km kuzeyinde yer alan Akalan'dan başlanmıştır. Orman içinde yer alan Akalan'da mahalle sınırlarında yer alan sürülmüş tarlalar başta olmak üzere, orman içinde kalan bölgelerde de yüzey araştırmaları gerçekleştirilmiştir.

Bölgede sürtmetaş alet yapım geleneğine dair 1 adet yassı balta, 1 adet el taşı, 1 adet açık taşı ele geçen buluntular arasında yer almaktadır (Res. 2-4). Sürtmetaş yapım geleneği, Üst Paleolitik Dönem'den itibaren kullanıldığından, bu buluntuların dönemiyle ilgili tam olarak bilgi vermek mümkün olmamakla birlikte, bu aletlerle birlikte bulunan yontmataş buluntuların ilk incelemeleri bunların Paleolitik Dönem'e tarihlendiği sonucunu ortaya koymaktadır. Yine Akalan'da yapılan çalışmalar sırasında az sayıda çanak çömlek örneğiyle de karşılaşmıştır. Akalan'da bunların dışında kayalara oyulmuş sandık tipi 7 adet mezarla da karşılaşmıştır.

Res. 1: Çatalca İlçesi sınırları (İstYA Projesi Arşivi).

Res. 2-4: Akalan'da yapılan çalışmaları sırasında tespit edilen el taşı, açkık taşı ve tamamlanmamış yassı balta örneği (İstYA Projesi Arşivi).

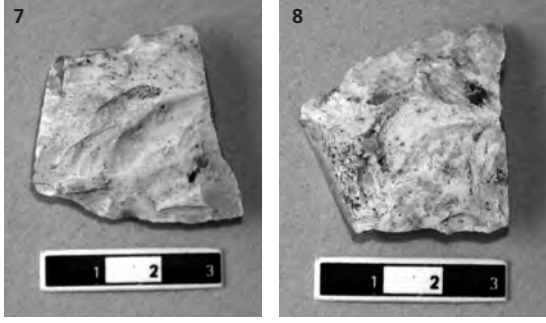
Yapılan incelemeler sonucunda mezarların ciddi oranda tahrip edildiği görülmektedir (Res. 5-6). 2014 yılında önemli sonuçlar elde edilen yerlerden biri olan Akalan'a 2015 yılında tekrar bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. 2014 yılında envanterlik eser açısından zengin bir buluntu çeşitliliği veren Akalan Köyü'nde yapılan araştırmalarımız sonucunda yine envanterlik eser olarak müzeye teslim ettiğimiz 1 adet çekiç taşı ve 1 adet açkık taşıyla karşılaşmışır⁶.

Bir diğer çalışma alanı olan Belgrat, Çatalca ilçe merkezinin yaklaşık 45 km kuzeyinde ormanlık alanda yer almaktadır. Ağaçlar, çalılıklar, otsu ve dikenli bitkilerden oluşan bir araziye sahip olan bölgede gerçekleştirilen arazi çalışmalarımız sırasında daha önceden bilinen Bizans su yollarının takip edilebildiği alanlar dışında Hamzadere Mevkii olarak adlandırılan yerde orman kenarında kalan açıklıklar arasında kaçak kazılarla tahrip edildiği anlaşılan ve birbirlerine yakın konumlarda bulunan üç adet, tümülüs olması muhtemel yükselti tespit edilmiştir. Yükselti üzerinde ve kaçak kazı çukurları çevresinde herhengi bir buluntuya rastlanılmamış olmasına karşın bir tümülüsün (!) iç kısmında profilde düzgün kesilmiş taş dizisi dikkat çekmektedir. Yine Hamzadere Kuzukulağı Mevkii'nde devam eden araştırmalar sırasında 1 adet havaneli tespit edilmiştir.

İstanbul İli Yüze Araştırmaları (İstYA) Projesi 2014 ve 2015 yılı çalışmaları sırasında ziyaret edilen bir başka mahalle Başakköy'dür. Çatalca ilçe merkezine 30 km uzaklıkta olan Başakköy'de Kapaklı Mevkii olarak adlandırılan kesimde oldukça geniş bir alanda çok sayıda çanak çömlek parçası yanında yontma ve sürtmetaş buluntuların görüldüğü ve

Res. 5-6: Akalan'da yapılan araştırmalarda tahrip edilmiş olarak bulunan sanduka mezarlardan ikisi (İstYA Projesi Arşivi).

Res. 7-8: Başakköy'de bulunmuş yaprak biçimli uç örneği (İstYA Projesi Arşivi).

yerleşme alanı olarak değerlendirilebilecek bir alanla karşılaşmıştır. Bu alanda toplamda 90'a yakın yerden koordinat alınarak sınırlarının ve genişliğinin belirlenmesi adına bir çalışma yapılmıştır. Bölgenin daha önceki yıllarda tescil edilip edilmediği ya da herhangi bir yerde kaydının olup olmadığıyla ilgili olarak bir çalışma başlatılmış ve sağlıklı bir değerlendirme yapılabilmesi amacıyla ilgili birimlere müracaatlar gerçekleştirilmiştir. Özellikle bölgede bulunan yontmataş buluntulardan Balkan Mousterien'i olarak adlandırılan ve Orta Paleolitik Dönem'e tarihlenen kırık haldeki yaprak biçimli uç örneği önemlidir (Res. 7-8).

Araştırmalarımızın bir sonraki durağı Çatalca merkezine 13 km uzaklıkta yer alan Kestanelik olmuştur. Sürülmüş tarlalarda yapılan yüzey araştırmalarımız sonrasında profil veren çok sayıda çanak çömlek örneğiyle birlikte yontmataş alet endüstrisi buluntularından kazıyıcı, ok ucu, tek ve çok vurma düzlemlilik çekirdek parçaları ile 2 adet lüle tespit edilmiştir. Kestanelik Mahallesi'nin doğusunda yer alan Örcünlü'de de yine sürülmüş tarlalar gezilmiş ve burada da profil veren çanak çömlek örnekleriyle birlikte yontmataş buluntular tespit edilmiştir. Çatalca ilçe merkezinin kuzeybatısında yer alan Oklalı Mahallesi'nde yaptığımız araştırmalar sırasında bölgede bir adet kaya sığınağı tespit edilmiştir. Kaya sığınağının çevresi sık ağaçlarla çevrili olup, giriş kısmı sığ bir özellik göstermektedir. Kaya sığınağı içinde daha önceki yıllarda dinamit patlatıldığı öğrenilmiştir. Bu nedenle iç kısmının ciddi bir biçimde tahrip olduğu görülmektedir. Yine bu kaya sığınağının olduğu yere yakın bölgede yer alan sürülmüş tarlalarda gerçekleştirdiğimiz yüzey araştırmaları sırasında oldukça fazla kulp parçasıyla birlikte gövde parçalarına rastlanılmıştır. Yumuşak tabanlı ve kahverengi bir toprak yapısına sahip olan alanda herhangi bir yapı izine rastlanılmamıştır.

Kızılcaali Mahallesi, Çatalca İlçesi'ne 17 km uzaklıkta yer alan bir yerleşim yeridir. Bu bölgede yapılan araştırmalarımız sırasında bugün üzerinde bir evin inşa edilmiş olan, olası bir tümülüsle karşılaşmıştır. Alanın çevresi incelendiğinde bazı kulp ve gövde parçalarıyla karşılaşmıştır. Yine adını geçmişte çanak çömlek yapımının yoğun olması nedeniyle alan Çanakça Mahallesi'nde ise sürülmüş tarlalarda yapılan yüzey araştırmaları sırasında profil veren çanak çömlek parçaları yanında yontmataş buluntular tespit edilmiştir. Çanakça'da da Başakköy'de olduğu gibi karşılaşılan bir adet tüme yakın yaprak biçimli uç örneği, söz konusu buluntunun gelmiş olduğu düşünülen Balkanlar'la olan kültürel ilişkinin anlaşılması açısından önemlidir. Bölgede gerçekleştirdiğimiz araştırmalar sonucunda özellikle yontmataş yapım geleneğine ait çekirdek, ön kazıyıcı, yonga gibi buluntuların yanı sıra, dilgi benzeri olasılıkla döven taşı buluntuları da tespit edilen diğer örnekler içinde yer almaktadır.

Çatalca ilçe merkezine 30 km uzaklıkta yer alan Celepköy, Osmanlılar zamanında Rum köyü olan 1924'ten itibaren ise Yunanistan ve Bulgaristan'dan gelen göçmenlerin yerleştirildiği bir Pomak yerleşim alanı olarak bilinmektedir. Bölgenin adının kasapçılıktan geldiği belirtilmektedir. Celepköy'deki araştırmalarımız bölgenin tarihiyle ilgili yukarıda sözü edilenden daha eski kanıtlar ortaya koymuştur. Özellikle Kömürdere Mevkii olarak adlandırılan alanda yapılan çalışmalar sırasında çok sayıda profil veren çanak çömlek örneği yanında yontmataş ve sürtmetaş alet endüstrisine ait buluntular ele geçmiştir. Söz konusu alanın bir yerleşim alanı olabileceğini düşündüren birtakım verilerle karşılaşmış olup, bölgede ileriki yıllarda yapacağımız çalışmalarda daha yoğun bir araştırma yapılması fikri benimsenmiştir.

Çatalca'nın en eski yerleşim alanlarından biri olduğu bilinen Subaşı Mahallesi'nde de önemli sonuçlarla karşılaşmıştır. Bölgenin tarihiyle ilgili yapılan "Dünden Bugüne Subaşı" isimli kitaptan edinilen bilgilere göre bölgenin Kırım Hanı Giray Han tarafından kurulduğu ve geçmişinin 600-700 yıl eskiye dayandığı öğrenilmiştir. Çatalca ilçe merkezine 9 km uzaklıkta

Res. 9-10: Araştırmalarda bulunan, Orta Paleolitik Dönem'e ait Levallois çekirdek ve kazıyıcı örnekleri (İstYA Projesi Arşivi).

olan mahalle ve çevresinde yapılan yüzey araştırmaları sırasında orman içinde daha önceden tescilli olan ve Roma Dönemi'ne tarihlenen "Eski İstanbul Yolu" görülmüştür. Bu yol çevresinde çok sayıda kaçak kazı çukuru açıldığı ve ciddi boyutlarda tahribat yapıldığı görülmüştür. Yine daha önceden tescilli yapılmış sur sisteminin devam ettiği kısımlar ve işlenmiş taş bloklardan yapılmış bazı yapı öğeleriyle karşılaşmıştır. Subaşı'nın orman arazisi dışında kalan kısımlarında gerçekleştirdiğimiz çalışmalar sırasında ise yine Çatalca İnceğiz'den bilinen mağara sistemlerine benzer irili ufaklı kaya sığınakları ve mağaralarla karşılaşmıştır. Bu alanların geçmiş yıllarda yapılan projeler sırasında tespit ve tescil edilip edilmediği konusundaki çalışmalarımız devam etmektedir.

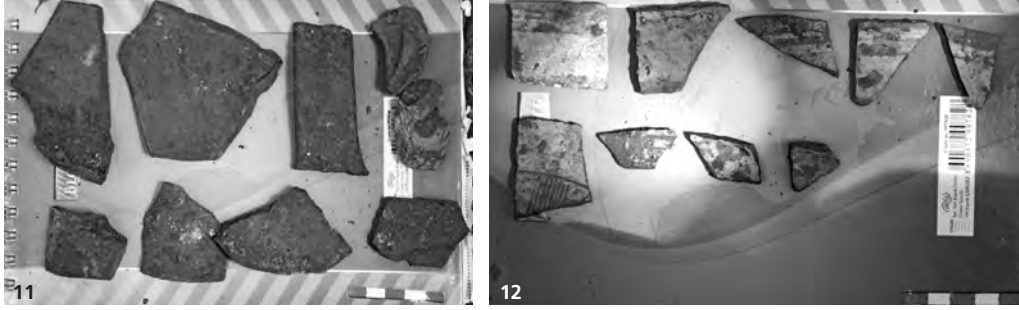
2014 çalışmalarında arazi çalışmaları gerçekleştirilen diğer mahalleler Elbasan, Çiftlikköy, Kabakça, İhsaniye, İzzettin, Nakkaşköy ve Kalfaköy mahalleleri olmuştur. Bu mahallerde gerçekleştirdiğimiz çalışmalarda da çanak çömlek, yontmataş ve sürtmetaş buluntularla karşılaşılınca da sayı ve buluntu çeşitlenmesi itibarıyla yoğunluk görülmediğinden, ayrıntılı bilgiler elde edilememiştir. Özellikle İhsaniye ve Kabakça'da diğer mahallelerden farklı olarak ele geçen bazı yontmataş Levallois çekirdek ve yongalar ile kazıyıcı örnekleri dikkat çekmektedir⁷ (Res. 9-10).

2015 yılında gerçekleştirilen arazi çalışmalarında ise Çatalca'nın ilk ziyaret gerçekleştirilen köyü (mahallesi), merkeze 32 km mesafede yer alan Hisarbeyli'dir. Hisarbeyli'de yapılan yüzey araştırmalarımız sırasında çekirdek ve yongalardan oluşan yontmataş buluntular yanında 9 adet ağız parçası, 35 adet kulp, 10 adet dip, 15 adet gövde (1'i sırlı) olmak üzere çanak çömlek parçalarıyla karşılaşmıştır. Yine Hisarbeyli'de yapılan çalışmalar sırasında 1 adet tasarlanmış ama bitirilmemiş yassı balta saptanmıştır.

Hisarbeyli'den sonra merkeze 38 km mesafede yer alan Ormanlı'ya gidilmiştir. Adından da anlaşılacağı üzere Çatalca'nın orman köylerinden biri olan Ormanlı'da arkeolojik-tarihsel herhangi bir buluntuyla karşılaşmamıştır. Çatalca merkezine 42 km mesafede yer alan Karacaköy'de yaptığımız araştırmalar sonucunda profil veren çanak çömlek parçalarının yanı sıra gövde parçalarıyla da karşılaşmıştır. Çatalca merkezine 7 km uzaklıkta bulunan Ovayenice'de yapılan araştırmalarımız sırasında da profil veren çanak çömlek parçalarıyla birlikte boyalı parçalar ve gövde parçaları da tespit edilmiştir.

2014 yılında ilk kez ziyaret ettiğimiz merkeze 17 km mesafede yer alan Dağyenice'ye 2015 yılı çalışmalarımız sırasında tekrar gidilmiştir. Dağyenice Kuzuluçayır Mevkii'nde köyde yaşayanların verdikleri bilgiler doğrultusunda, bölgede eski bir mezarlığın bulunduğu öğrenilmiştir. Bahsedilen alanda yapılan araştırmada çanak çömlek parçaları tespit edilmiştir. Yine Dağyenice'de bölgede yapılan eski araştırmalar sırasında tespit edilen ve tescil edildiği belirtilen Karanlıkdere 2 Mağarası'nda yapılan araştırmalarımız sırasında kulp, ağız, dip, gövde ve bezemeli parçalar bulunmuştur (Res. 11-12). Bu buluntular yanında bölgede yapılan yüzey araştırmalarımız sonucunda yontmataş buluntulardan yongalarla birlikte çok sayıda sırlı çanak çömlek parçası ve amorf çanak çömlek buluntuları görülmüştür.

Çatalca ilçe merkezine 22 km mesafede yer alan Yazlıkköy'de yapılan araştırmalarımız sonucunda bölgeden az sayıda çanak çömlek buluntusu dışında çok fazla arkeolojik-tarihsel buluntuyla karşılaşmamıştır.

Res. 11-12: Karanlıkdere 2 Mağarası'nda bulunan çanak çömlek örneklerinden bazıları (İstYA Projesi Arşivi).

İstanbul İli'nin kuzeybatıdaki en uç noktalarından biri olan ve Karadeniz kıyısında yer alan Çatalca merkeze 46 km mesafede yer alan Çilingöz'da gerçekleştirilen araştırmamız sırasında Istranca ormanları içinde çok sayıda kaçak kazı çukuruyla birlikte daha önce örgü taşlardan oluşan bir girişe sahip olduğu belirtilen, daha sonra dozerle kapatılan ve denize doğru devam ettiği söylenen bir tünelin girişi gözlemlenmiştir. Yapılan incelemede koordinat alımı ve gerekli tespitlerden sonra alandaki çalışmalar tamamlanmıştır. Yine "Eski Taş Yol" olarak adlandırılan ve Bulgaristan'dan gelerek İstanbul Sarıyer'e kadar devam ettiği belirtilen yolun izleri takip edilmiştir.

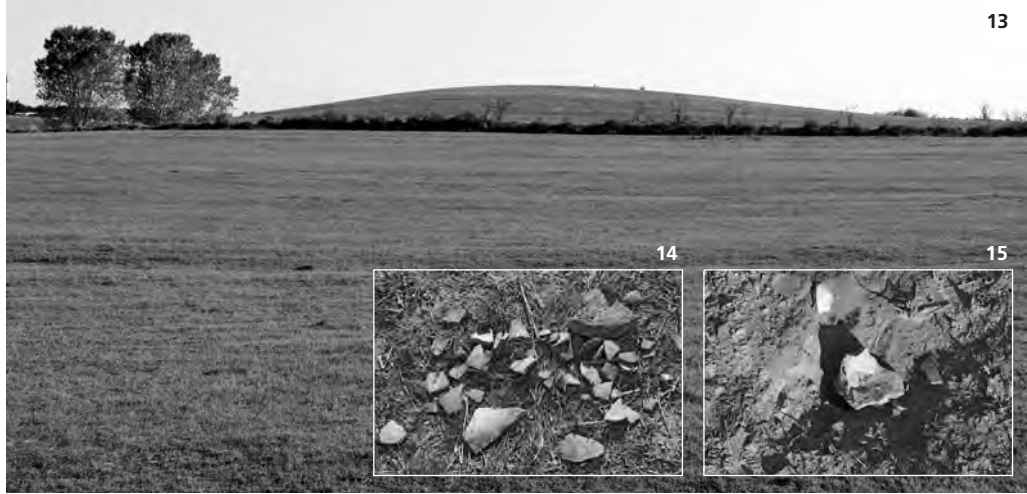
Çatalca merkeze 56 km mesafede yer alan ve Karadeniz kıyısında kurulmuş eski bir Rum kasabası olduğu belirtilen Yalıköy de çalışmalarımız kapsamında ziyaret edilmiştir. İlk adı, Türkçe'deki karşılığı "potin" ya da "çizme" anlamına gelen Podima olan ve geçmişinin 200-250 yıl olduğu belirtilen bölgede yaptığımız araştırmalar sonucunda bir mağara tespit edilmiştir.

Arazi çalışmalarımızın bir sonraki durağını Çatalca merkeze 56 km mesafede yer alan Binkılıç Köyü (Mahallesi) oluşturmaktadır. Köyde yer alan kilisenin Kıbrıs Savaşı sırasında yıkıldığı ve camiye çevrildiği öğrenilmiştir. Yerli halkın "Kale" dediği bölgeye gidilmiştir. Kale, Binkılıç Köyü'nün en yüksek noktasında bulunmaktadır. Kale yoluna koşut olarak örgü taşlar ve tonozlu girişler bulunan yapıda surların temelleri blok taşlardandır. 1,5-2 m'den sonra "horasan" harçlı olarak yassı tuğla ve düzgün kesme taşlarla yapıldığı görülmüştür. Yapılan incelemede koordinat alımı ve gerekli tespitlerden sonra alandaki çalışmalar tamamlanmıştır.

Aydınlar Köyü (Mahallesi), Çatalca merkeze 41 km mesafede yer alan bir yerleşim yeridir. Bu bölgede yapılan araştırmamız sırasında orman içinde yer alan ve geçmişte yapılmış araştırmalar sırasında tespit edilen su kemerlerinin son durumlarını görmek üzere bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Bölgede araştırılan her yerde karşılaşıldığı üzere kaçak kazı çukurları yanında tahribatı gösteren izler dikkat çekmektedir. Yine Aydınlar Köyü sınırları içinde yer alan Bobadar Mağarası'na gidilmiştir. Girişinin kapalı olduğu görülen mağarada toprak aşınmasının bulunduğu, anakayanın varlığını koruduğu, sık, ince ağaçlık ormanla kaplı olduğu gözlemlenmiştir.

İstanbul İli'nin batıdaki en son noktası olarak kabul edilebilecek ve Çatalca ilçe merkezine 58 km mesafede yer alan Halaçlı'da yaptığımız araştırmalar, 2015 yılı araştırma sezonunun en önemli sonuçlarından birini vermiştir. Bölgede yapılan araştırmamız sırasında Kocakoru Mevkii olarak adlandırılan bölgede yapılan ilk incelemelerden sonra, buranın bir höyük olabileceği izlenimi doğmuştur. Höyüğün (?) fiziki durumu, alanda tespit edilen yoğun çanak çömlek parçaları, tepe noktası ve eteklerindeki toprak yapısının farklı olması nedeniyle alanın kayda değer bir durum gösterdiği görülmektedir. Höyüğün (?) kuzey yönüne devam edildiğinde arkeolojik malzemenin olmadığı görülmektedir. Alanda birçok noktadan koordinat alınmıştır (Res. 13-15).

2015 araştırma sezonunda ziyaret edilen bir diğer yerleşim yeri Çatalca merkezine 30 km mesafede yer alan Gümüşpınar'dır. Aydınlar Köyü'nde olduğu gibi önceki yıllarda yapılan araştırmalar sırasında tespit edilen ve orman içinde yer alan su kemerlerinin son durumlarının görülmesi adına yapılan ziyaretlerde ciddi tahribatın olduğu belgelenmiştir. Bunun yanı sıra köy sakinlerinden birinin evinde bulunan 1 adet sütunce müzeye teslim edilmek üzere teslim alınmıştır.

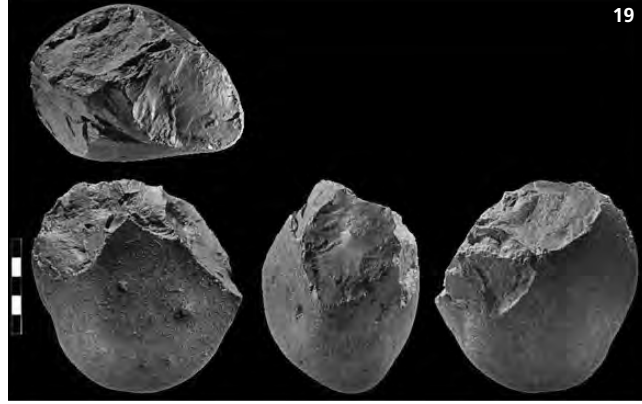
Res. 13-15: Hallaçlı Höyüğü'nün genel görünümü ve höyüğün üzerinde görülen çanak çömlek buluntuları (İstYA Projesi Arşivi).

Bir diğer araştırılan köy (mahalle) Yaylacık Köyü'dür. Bu köy Çatalca merkezine 40 km mesafede yer almaktadır. Yaylacık'ta tescilli olduğu bilinen Yaylacık Mağarası ziyaret edilmiştir. Mağarada yapılan araştırmalar sonucunda profil veren koyu renkli çanak çömlek parçaları tespit edilmiştir. Yine bölgede yapılan görüşmeler sonucunda Yaylacık Köyü'nün dışında bölgenin geçmiş zamanlarından bilinen bir kilisenin olduğu belirtilmiştir. Yaptığımız araştırmalar sonucunda köyün üst kısımlarda yer alan bölgede bitki topluluğu arasında duvar izi ve mimari yapı parçalarıyla karşılaşmıştır. Söz konusu alanın bahsedilen kiliseye ait olabileceği düşünülmektedir.

Çatalca ilçe merkezinin 19 km doğusunda yer alan Bahşayış'te yapılan arazi çalışmalarımız sonucunda önemli bilgilere ulaşılmıştır. Bölgede tarlalarda yapılan araştırmalarımız sırasında 1 adet biley taşı ile profil veren çanak çömlek parçaları ve gövde parçaları ele geçmiştir. Yine Bahşayış Demirkapı Mevkii olarak adlandırılan alanda bir nekropol alanıyla karşılaşmıştır. Bu alanda ilk olarak 4 adet mezar yeri tespit edilmiş ancak çalılıklar arasında çok daha fazla sayıda mezar yeri olduğu görülmüştür. Bu mezarlardan biri tahrip edilmiş yetişkin mezarı, diğer ikisi yetişkin mezarı, biri de bebek mezarı olarak görülmektedir (Res. 16-17).

Res. 16-17: Bahşayış'te Demirkapı Mevkii'nde 2015 yılı çalışmalarımız sırasında tespit edilen nekropol alanından tahrip edilmemiş ve edilmiş olarak görülen iki mezar yapısı (İstYA Projesi Arşivi).

Res. 18-19: İnceğiz'de 2015 yılı çalışmaları sırasında tespit edilen Alt Paleolitik Dönem'e tarihlenen satır ve kıyıcı satır buluntuları (İstYA Projesi Arşivi).

Çatalca İlçesi Çakıl Köyü (Mahallesi), merkeze 3 km mesafede yer almaktadır. Yapılan araştırmalarda çanak çömlek kulp, dip, gövde ve ağız parçaları tespit edilmiştir. Çatalca'da ikinci etabını gerçekleştirdiğimiz 2015 yılı çalışmalarımızda arazideki son ziyaret edilen yer 2014 yılında da araştırmalarımızı sürdürdüğümüz ve ilçe merkezine 9 km mesafede yer alan İnceğiz olmuştur. İnceğiz'de 2015 yılında yaptığımız çalışmalarımız bölge arkeolojisi açısından iki önemli bilgi içermektedir. Öncelikle tarlalarda yapılan yüzey araştırmalarımız sonucunda 2014 yılında elde ettiğimiz buluntularla Orta Paleolitik Dönem'e kadar indirgeyebildiğimiz bölge kronolojisini 2015 yılında İnceğiz'de bulunan çaytaşı aletlerle birlikte Alt Paleolitik Dönem'e kadar indirebilmeyi başardık. Özellikle üzerinden kabaca yongalar çıkarılarak kullanılan 1 adet tipik kıyıcı satır örneği bu bilgilerimizi güçlendirmektedir⁸ (Res. 18-19). İnceğiz'de gerçekleştirdiğimiz araştırmalarımız sırasında karşılaştığımız bir diğer önemli alanda, İnceğiz Mağaraları ve üst kısımdaki tahrip edilmiş "nekropol" alanına yakın bir vadi içinde devam eden işlem gören kayalar tespit edilmiştir. Alandaki kayalarda traşlama, niş ve merdiven basamakları olduğu görülmüştür. Söz konusu alanın arkeolojik anlamda dönemsel verileri tam olarak elde edilememiştir. Bu alana yakın olan "nekropol"

Res. 20-22: İnceğiz'de 2015 yılı çalışmaları sırasında tespit ettiğimiz işlenmiş kayalara ait görüntüler (İstYA Projesi Arşivi).

alanında çok sayıda mezar bulunmaktadır. Nekropol ve vadideki traşlanmış kayalık alanın birbirine yakın olması akla burada gömülen ölülerin nereden geldiği sorusunu getirmektedir. Bu durum, nekropol ve bahse konu alanın birbirleriyle bağlantılı olabileceği düşüncesini uyandırmaktadır. Bu alanların birbiriyle bağlantılarının olup olmadığını tespit etmek için, araştırmalara devam edilerek netliğe kavuşturulması gerekmektedir. Yapılan incelemede koordinat alımı ve gerekli tespitlerden sonra Çatalca İlçesi'ndeki arazi çalışmaları tamamlanmıştır (Res. 20-22).

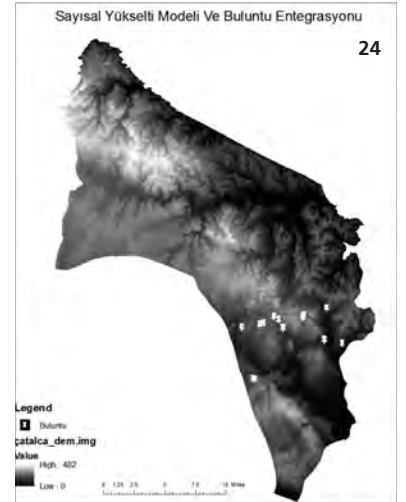
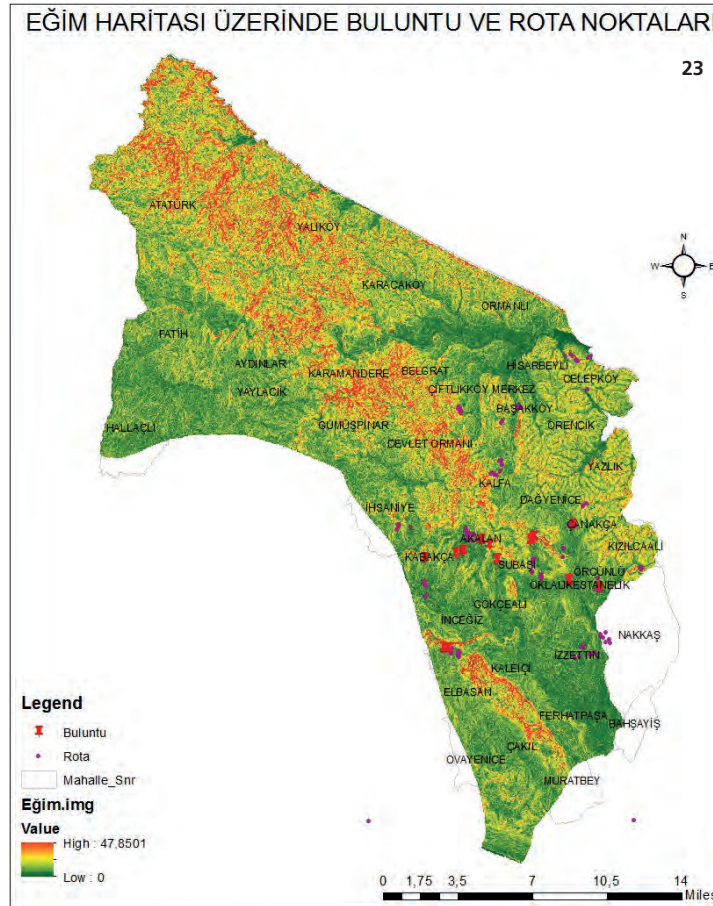
Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) Çalışmaları

Bu uygulama alanında yapılması amaçlanan çalışma, GPS ile koordinatları alınan arkeolojik alanlar yanında çalışmalar sırasında tespit edilen buluntuların digital ortama aktarılmasıdır.

Araştırması yapılan mahallelerde sürülmüş tarlalarda yapılan çalışmalar sırasında tarlalar numaralandırılmış, başlangıç, orta ve bitiş noktalarından GPS koordinatları alınarak kaydedilmiştir. Yine yerleşim alanı olarak düşünülen alanların içinde bulunduğu havzanın çevresinden çok sayıda GPS koordinat noktası alınması suretiyle alanların sınırları belirlenmiştir. Bunlar dışında gerek tümülüs olduğu düşünülen alanlar gerek mağara gerekse kaya sığınağı olarak tanımlanan yerlerde aynı uygulama gerçekleştirilmiştir.

Bir başka yapılan çalışma envanter kaydı yapılan ve İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne teslim edilen müzelik eserlerin bulunduğu alanların belgelenmesidir. Bunlar dışında araştırma süresince izlenen rotanın digital ortama aktarılması ne kadarlık bir mesafe katedildiğinin belirlenmesi hedeflenmektedir (Res. 23-25). Yine buluntu alanları ve buluntu tiplerinin dönem özelliklerine göre haritalara aktarılması da planlanan çalışmalar arasında yer almaktadır.

Res. 23-25: Projemizin CBS çalışmaları sırasında oluşturulan haritalardan bazıları (İstYA Projesi Arşivi).

Res. 26: Sözlü tarih görüşmelerinden örnek (İstYA Projesi Arşivi).

Sözlü Tarih Çalışmaları

İstanbul İli YüzeY Araştırmaları (İstYA) Projesi uygulama alanlarından bir diğeri olan sözlü tarih çalışmaları, 2013 ve 2014 yıllarında olduğu gibi, 2015 yılında da devam etmiştir. Stratejik olarak yine en az 3 kuşaktır bölgede yerleşik olarak yaşayan ve ortalama 80 yaş ve üzeri ağırlıklı olmak üzere her meslek grubundan bölgenin geçmişi hakkında doğru ve güvenilir bilgiye sahip kişilere öncelik verilmiştir. Söz konusu profil dışında da yine bölge geçmişine, gelenek ve göreneklerine, coğrafyasına hakim kişilerle de görsel, sesli kayıt ve fotoğraflar eşliğinde gerçekleştirilen görüşmeler, çalışmanın ana eksenini oluşturmuştur.

İstYA Projesi 2014 ve 2015 yılı sözlü tarih çalışmaları sırasında toplamda 31 sözlü tarih görüşmesi yapılmış, yaklaşık 3000 fotoğraf çekimi ile 18 saat 51 dk'lık video kaydı gerçekleştirilmiştir. Üç farklı açıdan gerçekleştirilen kamera kayıtları yanında, gerek görüşülen kişilerin kendisi gerekse verdikleri bilgiler ve dokümanların arşivlenmesi işlemi de eşzamanlı olarak yapılmıştır. Önceki yıllarda olduğu gibi görüşmelerden önce ekibimizdeki sözlü tarih konusundaki uzmanlarımız tarafından hazırlanmış sözleşmelerle yapılacak görüşmelerin kayıt altına alınacağı kendilerine belirtilmiş ve bunun sonrasında görüşmeler yapılmıştır (Res. 26).

Res. 27: Çatalca'da eski bir gelenek olarak yapılan ve devam eden torluk yapımı (İstYA Projesi Arşivi).

Res. 28: Aydınlar Köyü'nde pancar pekmezi yapımı (İstYA Projesi Arşivi).

Res. 29: Süpürge otu yetiştirme ve süpürge yapımı (İstYA Projesi Arşivi).

Yine sözlü tarih çalışmaları kapsamında bölgede devam eden etnoarkeolojik olarak tanımlayabileceğimiz geleneklerin ve uygulamaların da belgelenmesi çalışmaları devam etmiştir. Özellikle 2014 yılında belgelemesini yapmış olduğumuz odun kömürü (torluk) yapımının yanı sıra, 2015 yılında pancar pekmezi yapımı, akıtma, ekmek yapımları gibi beslenme açısından geçmişten günümüze, kuşaktan kuşağa aynı şekilde yapıldığı belirtilen işlemlerin aşama aşama belgelenmesi gerçekleştirilmiştir (Res. 27-29).

Değerlendirme

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi, İstanbul İli'nde gerçekleştirilen en geniş kapsamlı yüzey araştırması projesi olarak 2013 yılından itibaren araştırmalarına başlamıştır. Proje uygulama alanları olan arazi çalışmaları, corafi bilgi sistemleri ve sözlü tarih çalışmaları sonucunda elde edilen bilgilerin bilimsel anlamda arşivlenmesi ve oluşturulan veri tabanının İstYA Projesi ile birlikte daha sonraki yıllarda bölgede yapılması düşünülen diğer araştırmalar için kullanılabilir olması ana hedefler arasında yer almaktadır. Proje kapsamında Çatalca İlçesi'nde gerçekleştirilen 2014-2015 yılı araştırmalarının sonucunda arkeolojik olarak 1 adet höyük, 4 adet yerleşim yeri, 1 nekropol alanı, 7 adet kayaya oyulmuş sanduka mezar yapısı, 3 tümülüs, 3 mağara ile özellikle bölgenin tarihöncesi dönemlerini aydınlatacak başta yontmataş ve sürtmetaş buluntular olmak üzere, çok sayıda çanak çömlek buluntusuyla karşılaşmıştır. İnceğiz, Çatalca İlçesi için en eski kronolojik buluntular olan Paleolitik buluntuların bulunduğu bir merkezdir. Özellikle buluntular içinde Alt Paleolitik Dönem'i yansıtan bir kıyıca satır ve bir de satır bulunur. Kıyıca satır, iri, ağır, kalın bir çakıldan, kısa kenarında 'S' kıvrımlı kesici kenar oluşturacak şekilde biçimlendirilmiştir. Alt Paleolitik buluntuları yanında kronolojik olarak en fazla bilgi veren buluntu türü yaprak biçimli parçalardır. Bunlarla iki ayrı buluntu yerinde karşılaşmıştır. Bu buluntu yerlerinden biri Başakköy, diğeri ise Çanakça'dır. Başakköy'deki yaprak biçimli parçanın yarısı kırıktır. Yaprak biçimli parçalar, özellikle Balkan Mousterien'inin son aşamalarında giderek artan oranlarda kullanılmış parçalardır. Özellikle ülkemiz sınırları içinde İstYA Projesi'nden önce Sakarya'da ve Bursa'da benzer tip örneklerin ele geçtiği bilinmektedir⁹. Balkanlar'la olan kültürel ilişkinin anlaşılması ve yayılım güzergahının anlaşılması açısından yaprak biçimli uçların proje çerçevesinde bulunmuş olması önemlidir. Yine İzettin, Oklalı ve Bahşayış'te bulunan ve Orta Paleolitik Dönem'e tarihlenen Levallois yonga ve çekirdekler ile tek kenar kazıyıcı örnekleri Çatalca İlçesi'nin tarihöncesi dönemde bölgenin önemli bir geçiş yolu olduğunu göstermesi açısından kayda değerdir.

Çanak çömlek buluntuları içinde Bizans Dönemi yeşil ve sarı sırlı parçalarının en yoğun grubu oluşturduğu görülmektedir. Bunlar dışında tanımlanabilen diğer bir grup olarak Osmanlı Dönemi'ne tarihlenen parçalar ile pişmiş topraktan lüleleri söylememiz mümkündür. Bunlar dışında dönemleri çok kesin olmamakla birlikte çok sayıda amorf gövde parçası ile profil veren parçaların (ağız, dip, kulp, tutamak) oluşturduğu elde ve çarkta yapılmış örnekler bulunmaktadır. Özellikle araştırmamız sırasında ziyaret edilen mağaralarda (Yaylacık, Karanlıkdere 2, Oklalı Kaya Sığınağı, Yalıköy vb.) karşılaşılan çanak çömlek örnek-

lerinin bazılarının Kalkolitik ve Tunç Çağı'na tarihlenebilecek parçalar içerdiği konusunda izlenimler oluşmuştur.

Yine proje sırasında, daha önceki araştırmalarda tespit edilen ve tescili gerçekleştirilmiş olan eski yollar, su arkları, germeler, köprüler vb. alanların son durumlarının görülmesi adına da çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bütün bu çalışmaların yanı sıra gezilen her alanın coğrafi bilgi sistemlerine aktarımı ve çeşitli dijital haritaların oluşturulması işlemi de eşzamanlı olarak yapılmıştır. Yine önemli uygulama alanlarımızdan biri olan sözlü tarih çalışmalarının sonuçları yalnızca bu proje için değil, ileriki yıllarda yapılması düşünülecek başka projeler içinde önemli bir altlık oluşturacaktır. İstanbul İli Yüzev Araştırmaları (İstYA) Projesi'nin en önemli hedeflerinden biri olan, yapılan çalışmaların ardından bilimsel bir yayın çıkarılması hedefi de Silivri çalışmalarının ardından çıkarılan "İstanbul İli Yüzev Araştırmaları 2013-Silivri" kitabıyla gerçekleştirilmiştir. Aynı seriyi Çatalca çalışmalarımızı tamamlamış olduğumuzdan ötürü yakın zamanda gerçekleştirerek devam ettirmeyi planlamaktayız.

NOTLAR

1. Çatalca İlçesi yüzölçümü 1291 km²'dir.
2. Ayrıntılar için bkz. Harmankaya vd. 1996.
3. Ayrıntılar için bkz. Kayacan 2008.
4. Ayrıntılar için bkz. Anonim 2008.
5. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası ile köyler mahalle olarak planlara geçmiştir.
6. Her iki buluntu da envanter numaralarıyla ve fişleriyle birlikte İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne teslim edilmiştir.
7. Yontmataş buluntular yanında, İhsaniye'de bulunan 1 adet vurgu taşı ile Kabakça'da bulunan 1 adet çaytaşı alet bunlar arasında sayılabilir.
8. Söz konusu alet envanter numarası verilerek İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne teslim edilmiştir.
9. Söz konusu bilgiler projemiz uzmanlarından Berkay Dinçer'in malzeme üzerinde yaptığı çalışma sonucunda öğrenilmiştir.

KAYNAKÇA

- Anonim 2008. *İstanbul Çatalca İlçesi Kültür ve Tabiat Varlıkları Envanteri, Dünden Bugüne Subaşı*. İstanbul Büyükşehir Belediyesi KUDEB, İstanbul.
- Aydingün, Ş., A. H. Eğilmez, H. Aydingün, İ. Gürbüz, G. Gürbüz, M. Albukrek, G. Küçükali, E. Kuruçayırılı ve B. Erdem 2015. "İstanbul Çatalca/İnceğiz-Maltepe'deki Yer Altı Yapıları", *Arkeoloji ve Sanat Dergisi* 149: 115-126.
- Dirimtekin, F. 1957. "İnceğiz Mıntıkasındaki Mağara-Manastır ve Kiliseler", *Türk Arkeoloji Dergisi* VII/2: 26-31.
- Harmankaya S., O. Tanındı ve M. Özbaşaran 1996. *Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri (TAY)*. Ege Yayınları, İstanbul.
- Crow, J., R. Bayliss ve J. Bardill 2008. *The Water Supply of Byzantine Constantinople*. Roman Society Monograph, Oxbow Books.
- Kayacan, M. A. 2008. *Çatalca Vilayeti*. Eren Kitap, İstanbul.
- Pasinli, A., T. Gökyıldırım, T. Birgili ve F. Düzgüner 1994. "İnceğiz -Maltepe Nekropolü 1992 Yılı Kurtarma Kazısı", *Müze Kurtarma Kazıları Semineri* IV: 339-356.
- Pasinli, A., T. Gökyıldırım ve F. Düzgüner 1995. "İnceğiz-Maltepe Nekropolü 1993 Yılı Kurtarma Kazısı", *Müze Kurtarma Kazıları Semineri* V: 345-364.
- Pasinli, A., T. Gökyıldırım, F. Düzgüner ve F. Güven 1996. "Çatalca-İnceğiz Köyü Maltepe Nekropolü 1994 Yılı Kurtarma Kazısı", *Müze Kurtarma Kazıları Semineri* VI: 205-220.
- Pasinli, A., T. Gökyıldırım, F. Düzgüner ve F. Güven 1997. "Çatalca-İnceğiz Köyü Maltepe Nekropolü 1995 Yılı Kurtarma Kazısı", *Müze Kurtarma Kazıları Semineri* VII: 77-88.